

2. Bilance služeb

- Podle struktury běžného účtu táhne růst ekonomiky výkonová bilance**

Výrazné posilování obchodní bilance (při vyjádření hodnoty vývozu i dovozu v cenách FOB) a znovuoživení pozitivního salda bilance služeb od roku 2005 vedou z pohledu vnějších ekonomických vztahů České republiky k závěru, že čisté toky zboží a služeb táhnou nominální HDP. Výkonová bilance v roce 2005 a 2006 ožila, jak je patrné z grafu č. 10.

- Zatímco čisté toky zboží a služeb zachycované na běžném účtu peníze do země přinášejí...**

Převaha vývozu nad dovozem zboží v běžných cenách znamená kladný čistý přínos pro ČR v platební bilanci. Podle časové řady ČNB se v roce 2006 přebytek českého zahraničního obchodu zbožím zvětšil o 8,8 mld. Kč, ovšem v roce 2005 činilo zlepšení obchodní bilance plných 72,7 mld. Kč. V předchozích letech pak došlo k podobně výraznému posunu například v roce 2002 o 45,4 mld. Kč či v roce 1998, kdy však za zlepšením obchodní bilance 71,2 mld. Kč stála restrikce dovozu jako součást balíčků změn, jimiž česká hospodářská politika reagovala na měnovou krizi roku 1997.

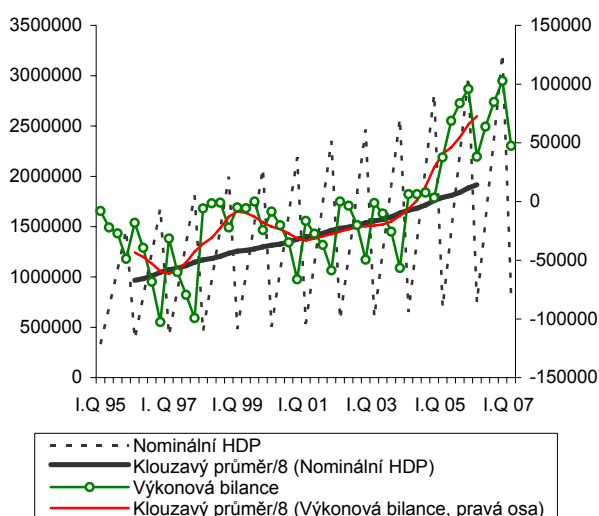
Vývoz a dovoz služeb se ve svém výsledku, který představuje bilance služeb, dostal v letech 2005 a 2006 trendově opět na růstovou trajektorii. Na tu ukazuje dvouletý klouzavý průměr vycházející ze čtvrtletních dat (graf č. 11). I když samotná roční bilance služeb vykázala - podle revidovaných čísel období 2004-2006 - za rok 2006 mírný meziroční pokles o necelé dvě miliardy, za rok 2005 došlo ke zlepšení bilance služeb o 20 mld. Kč.

- ... čisté toky peněz na běžném účtu peníze ze země odvádějí**

Naproti expandující výkonové bilanci v letech 2005-2006 s přílivem peněz do země však stojí výrazný – a stále se zvětšující – odliv peněz ze země u bilance výnosů a faktická stagnace běžných převodů. Do nich jsou zařazeny i platby do rozpočtu EU a příjmy z rozpočtu EU. Čistý odliv peněz z ČR zachycený v bilanci výnosů zatím vyvrcholil rokem 2006, kdy činil 183,4 mld. Kč – tento výsledek vznikl jako rozdíl faktického přílivu peněz do země ve výši 121,4 mld. Kč a jejich faktického odlivu, který dosáhl 304,8 mld. Kč). Takováto částka představuje téměř desetinu nominálního HDP vytvořeného v české ekonomice v roce 2006.

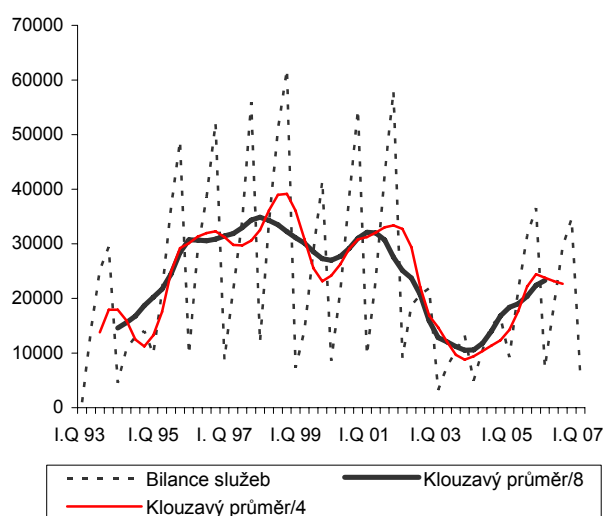
Tento odliv u bilance výnosů (při stagnaci v bilanci převodů) vychyluje ekonomiku z vnější rovnováhy – nominální HDP roste i přes takovýto nepříznivý trend čistých toků peněz u těchto dvou zmíněných „peněžních“ komponent běžného účtu platební bilance (graf č. 12).

Graf č. 10 Obchod zbožím a službami
(v mil. Kč, po čtvrtletích)

Pramen: ČSÚ, ČNB

Graf č. 11 Bilance služeb
(v mil. Kč, po čtvrtletích)

Pramen: ČNB

- **Objektivní tendence zhoršování bilance výnosů vlivem aktuální fáze cyklu zahraničních investic do ČR – převod dividend ve výši 89 mld. v roce 2006**

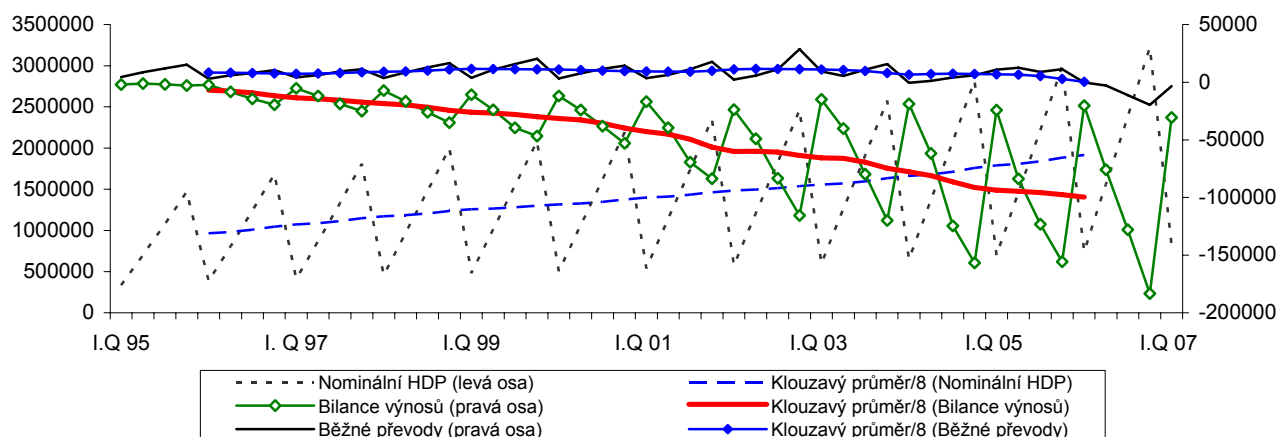
V bilanci výnosů figurují jako hlavní položky způsobující odliv peněz ze země zisky repatriované zahraničními investory zpět do domovských zemí, ovšem kromě nich jde také o odliv peněz v podobě náhrad zaměstnancům (tj. jakýchsi „superhrubých“ mezd zahrnujících kromě mezd a platů i příspěvky zaměstnavatelů na zdravotní a sociální pojištění). Jak saldo v položce Investičních výnosů se zmíněnými repatriovanými zisky, tak i saldo v položce Náhrady zaměstnancům, je záporné a stále se zvětšuje. Sílicí repatriace zisků v poměru k ziskům reinvestovaným znamená vzhledem k objemům přímých zahraničních investic v tuzemsku pochopitelně značnou zátěž pro běžný účet platební bilance České republiky. Je však logickým vyústěním těchto nainvestovaných objemů a odpovídá aktuální fázi cyklu těchto zahraničních investic. Tržní hodnota vlastního kapitálu zahraničních investorů v ČR v roce 2005 činila 1,472 bil. Kč, v roce 2006 při přílivu dalších 0,118 bil. ji lze odhadnout na 1,590 bil. Kč.

Za rok 2005 odplynulo z ČR v podobě dividend 72,9 mld. Kč (z toho 70,2 mld. Kč do zemí EU 25), pro rok 2006 činí odhad ČNB 89 mld. Kč.

- **Odliv peněz ve mzdách zahraničních pracovníků**

Tím, jak se zvyšuje objem peněz vydělaných nerezidenty v České republice a v podstatě stagnuje objem peněz získaných rezidenty prací mimo ČR, dochází ke stále nepříznivějšímu čistému odlivu peněz v položce Náhrady zaměstnancům bilance služeb běžného účtu platební bilance – jestliže v roce 2000 odešlo ze země jako rozdíl mezi mzdami zahraničních pracovníků a mzdami rezidentů v cizině 17,3 mld. Kč, v roce 2005 už 35,7 mld. Kč. Tato položka tak spolu se zisky repatriovanými do mateřských zemí zahraničních investorů v České republice přispívá stále větší měrou k prohlubování záporného salda bilance výnosů běžného účtu platební bilance ČR.

Graf č. 12 Nominální HDP, výnosová bilance a běžné převody (v mil. Kč, po čtvrtletích, dvouleté klouzavé průměry)

Pramen: ČNB, vlastní propočty

- **Na zlepšení obchodu službami se podílel větší měrou jejich vývoz ...**

Zatímco výdaje v bilanci služeb, které představují v reálných tocích jejich dovoz, od poloviny roku 2003 plynule stoupaly (dvouletý klouzavý průměr ze čtvrtletních dat v grafu č. 13), u příjmů v bilanci služeb, to znamená jejich vývozu, je patrná větší akcelerace.

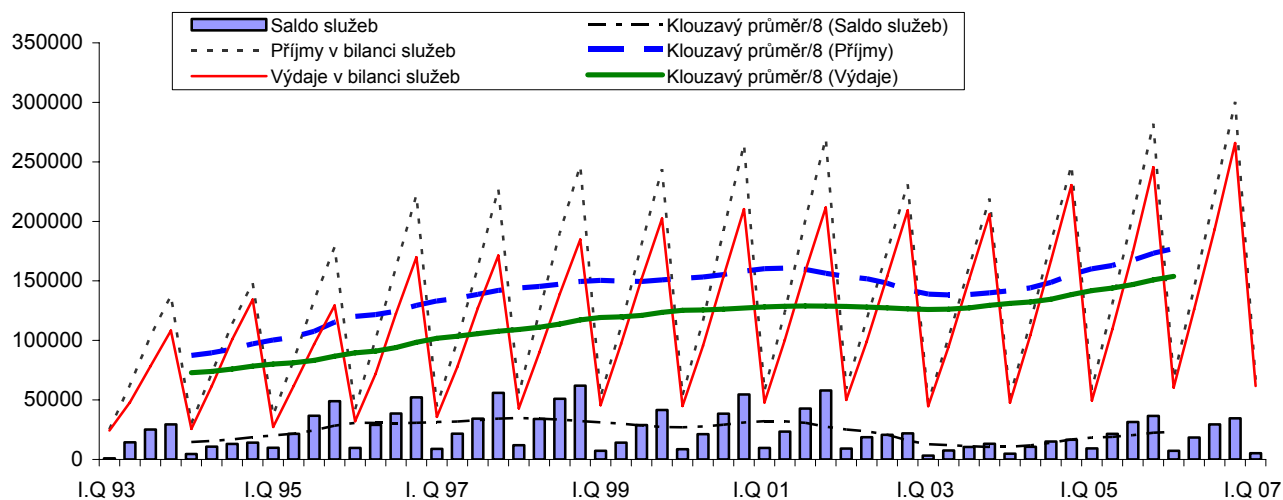
Na zlepšování bilance služeb oproti předchozím letům se v letech 2005 a 2006 růstem jejího přebytku na 36,5 mld., resp. 34,6 mld. Kč, podílel tedy spíše jejich vývoz. Lepšího výsledku dosáhl mezinárodní obchod službami naposledy v roce 2001 s přebytkem 58 mld. Kč. Vůbec nejvyšší kladné saldo bilance služeb bylo zaznamenáno v roce 1998 (61,9 mld. Kč), při výrazném poklesu výdajů na cestovní ruch na jedné straně a značném růstu příjmů z cestovního ruchu na straně druhé. I v tomto případě lze tento vývoj zčásti vysvětlit kurzovým vlivem, kdy česká koruna

oslabila po opuštění režimu pevného směnného kurzu a přešla do režimu floating. Proti tehdejšímu koši měn oslabila o zhruba 11 %, což byla menší depreciace, než jaká byla očekávána poté, co se koruna po úniku krátkodobého kapitálu z ČR stala jednou ze zemí postižených měnovou krizí.

• **... a stejně tak i zhoršování způsobil v jiných obdobích slabší vývozní výkon**

Stejně tak, jak se na zlepšování bilance služeb v posledním období podílel především jejich vývoz, bylo tomu obdobně i v letech 2003 a 2004 při ztenčení jejího přebytku, a to na 13,2 mld., resp. 16,6 mld. Kč - i tehdy byla redukce způsobena poklesem příjmů oproti předchozím letům, protože u výdajů ve zmíněných letech 2003 a 2004 k neúměrné akceleraci nedošlo.

Graf č. 13 Příjmy, výdaje a saldo bilance služeb platební bilance ČR (v mil. Kč, po čtvrtletích, dvouleté klouzavé průměry)

Pramen: ČNB, vlastní propočty